

seria
BIBLIOTECA AGHIORITĂ
I

Copertă: Ovidiu Muraru
Tehnoredactare: Ovidiu Muraru
Culegere text: Arabela Maria Neculau
Traducere: Sfânta Mare Mănăstire Vatoped,
Părintele Cătălin Dobri
Corectură: Părintele Cătălin Dobri și Felicia Dumas
Fotografii: Arhiva Sfintei Mari Mănăstiri Vatoped și
Doxologia (Pr. Silviu Cluci și Oana Nechifor)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
EFREM VATOPEDINUL, arhimandrit
Omilii din Sfântul Munte / Arhimandritul Efrem
Vatopedinul. - București : Isihia, 2024
ISBN 978-606-95929-3-9

2

© Editura Isihia
© Sfânta Mare Mănăstire Vatoped

ARHIMANDRITUL EFREM VATOPEDINUL

OMILII DIN SFÂNTUL MUNTE

Cuvinte de suflet
către credincioșii români

Ediție îngrijită de Sfânta Mare Mănăstirea Vatoped

EDITURA
ISIHIA

București - 2024

Cuprins

Prolog	7
Cuvânt către monahii și monahiile din județul Neamț	11
Cuvânt în Duminica dinaintea Nașterii Domnului	55
Cuvânt de suflet către credincioșii ieșeni înaintea praznicului Nașterii Domnului	61
Cuvânt de suflet înaintea praznicului Nașterii Domnului	71
Cuvânt de suflet către credincioșii botoșăneni înaintea praznicului Nașterii Domnului	95
Cuvânt către monahii și monahiile din județul Botoșani	109

**Cuvânt
către monahii și monahiile
din județul Neamț¹**

Schima mare nu este, conform unora, o răsplată a virtuților. Luăm schima mare ca să ne întrarmăm și să-i biruim pe cei potrivnici.

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Teofan: Părinți Exarhi, Părinți Stareți, Maici Starețe, Cuvioasă Maică Stareță a Mănăstirii Agapia, cuvioși părinți, cuvioase maici, iubiți credincioși, într-un anumit moment al viețuirii noastre, noi cei de față, în afară de câțiva credincioși mireni, am luat calea pustiei monahale, am ales viața cea mai frumoasă și deopotrivă, cea mai grea. Și fiind frumoasă și grea, avem parte de multe bucurii și de multe greutăți.

Pentru a duce crucea pe care am ales-o de bunăvoie, crucea călugărului, călugăriței, este bine ca organismul nostru lăuntric să fie hrănit în permanență. Și cu ce ne hrănim? Ne hrănim cu Sfânta și Dumnezeiască Spovedanie, ne hrănim cu

---

¹ Cuvânt rostit în Sinaxa monahală de la Mănăstirea Agapia, sâmbătă, 17 decembrie 2022.

Sfânta și Dumnezeiasca Euharistie, ne hrănim cu Sfânta și Dumnezeiasca Scriptură, ne hrănim cu Sfinții și Dumnezeieștii Părinți, ne hrănim cu Sfânta și Dumnezeiasca Rugăciune, ne hrănim cu Sfânta și Dumnezeiasca Ascultare. Pe lângă toate aceste izvoare de hrană, avem și cuvântul duhovnicului nostru, al ierarhului nostru, al preotului care predică cuvântul Domnului la Sfânta Liturghie, dar avem parte din când în când și de izvorul de hrană pe care ni-l dau părinți sau oameni duhovnicești din alte părți decât locul în care viețuim noi.

În *Pateric* citim următoarele două situații și anume: spune o povestioară de acolo că monahii din anumite obști sau călugării din pustie aveau rucodelia de mână pe care o vindeau la mireni ca să aibă un bănuț să plătească corăbiile de pe Marea Roșie sau de pe Marea Mediterană care-i duceau spre părinți duhovnicești din îndepărtări pentru a asculta cuvântul lor. Avem și o a doua situație în care părinți duhovnicești erau chemați în diferite obști monahale pentru a se ruga împreună și pentru ca monahii să asculte un cuvânt de învățătură din partea părintelui care le-a călcat pragul. În această a doua situație ne găsim și noi astăzi când Preacuviosul Părinte Stareț Egumenul Sfintei Mănăstiri Vatoped a răspuns invitației mele mărturisită de mai multe ori cu ocazia diferitelor vizite pe care le-am făcut în Sfântul Munte. Și iată, a venit pentru trei zile în Arhiepiscopia noastră, după câteva zile în

Arhiepiscopia Romanului și Bacăului, în mod special la Mănăstirea Diaconești.

Programul pe care l-am propus Preacuvioșiei Sale cuprinde această întâlnire pentru a asculta cuvântul Părintelui. Dacă ajută Dumnezeu, vom săvârși Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie mâine la Catedrala Mitropolitană din Iași, unde îl rugăm pe Părintele Stareț să rostească cuvântul de învățătură pentru cei de față, în mod special pentru creștinii mireni, urmând ca mâine seară să participăm la îndătinatul Concert de Colinde pe care Mitropolia îl organizează în fiecare an în duminica dinaintea Nașterii Domnului. La sfârșitul concertului, aveam ca rânduială un cuvânt de învățătură pe care îl rostea de obicei ierarhul de față. De data aceasta, îl rugăm pe Preacuviosul Părinte Efrem să rostească cuvântul de învățătură pentru creștinii mireni, pentru preoții mireni și monahii care vor veni mâine seară, în mod special cei din zona orașului Iași.

După aceasta, vom merge în partea de nord a eparhiei, în județul Botoșani, unde vom încerca să avem aceeași întâlnire pe care o avem astăzi cu dumneavoastră, cu părinții și maicile din mănăstirile din județul Botoșani, urmând ca luni seara, precum în ziua precedentă la Iași, să participăm la Concertul de Colinde din Botoșani pentru ca Părintele să poată mărturisi și în fața creștinilor mireni din această parte a eparhiei. În felul acesta, v-am introdus în toate tainele programului nostru.

Părintele Stareț Efrem slujește în Mănăstirea Vatoped de multă vreme, cred că mulți dintre părinții aici de față, vizitând Mănăstirea Vatoped, v-ați întâlnit cu Preacuvioșia Sa și poate și unele măicuțe, la diferitele prezențe ale Sfinției Sale în București sau în Transilvania, în anii trecuți. Dar înțeleg că este pentru prima dată în Moldova și îi adresăm mulțumirea noastră pentru că zăbovește câteva clipe, câteva zile aici la noi.

Pe Părintele, cei mai mulți dintre dumneavoastră l-ați cunoscut, sau ați auzit despre lucrarea Sfinției Sale. Pot spune doar atât: că sub oblăduirea Sfinției Sale obștea Mănăstirii Vatoped a crescut și pe verticală și pe orizontală, adică, cu adâncime duhovnicească și într-un număr mare, Părintele Stareț Efrem înscriindu-se în tradiția monahală a Sfântului Munte Athos în general, fiind fiu duhovnicesc al marelui Stareț Iosif Vatopedinul și Iosif Isihastul, aceeași filiațiune duhovnicească pe care o știm, de exemplu în cazul Părintelui Rafail, ucenic al Sfântului Sofronie și acesta la rândul său, ucenic al Sfântului Siluan, legătură duhovnicească cu părintele duhovnicesc pe care Părintele Stareț o consideră esențială pentru viața monahală.

Dau cuvântul Părintelui Efrem și-l rog pe Dumnezeu să-i dăruiască cuvânt cu putere multă, iar dumneavoastră celor de față și nouă, celor de față, să ne dăruiască Dumnezeu urechi duhovnicești deschise pentru a recepta și împlini cuvântul Sfinției Sale.

Părintele Stareț Efrem: Înaltpreasfinția Voastră, mă bucur că sunt pentru prima oară în Mitropolia Moldovei și, mai ales, pentru că mă aflu în fața multor monahi și monahii. Mă simt incomod în fața dumneavoastră, deoarece socotesc că eu nu am nimic să vă spun de la mine. Cu toate acestea, lucrul pe care cred că sunt obligat să vi-l mărturisesc este acela că am cunoscut monahi îmbunătățiți. Înaltpreasfințitul a pomenit de *Pateric*. *Patericul* este cartea noastră, a monahilor. Printre multele relatări frumoase consemnate acolo, este scris și că un avvă a zis: „Eu nu sunt un monah bun, dar am cunoscut monahi sfinți”.

Negreșit, când cineva trăiește în Sfântul Munte, vrând-nevrând, va avea de-a face cu oameni îmbunătățiți. Pe noi ne-a binecuvântat Dumnezeu să avem ca părinți duhovnicești oameni care au trăit în preajma unor monahi sfinți, plini de Har, după cum fiecare vatră monahală își are proprii oameni îmbunătățiți. Nimeni nu poate acorda Sfântului Munte un caracter absolut în această privință, însă tradiția monahilor de aici este la loc de cinste. Este o tradiție de peste o mie de ani, și trebuie să amintesc, Înaltpreasfinția Voastră, faptul că mulți monahi români, compatrioți de-ai dumneavoastră și cunoscuții dumneavoastră, care au fost necunoscuți oamenilor, dar cunoscuți lui Dumnezeu, au bineplăcut Lui, au devenit lauda monahismului și, în general, lauda Bisericii.

Iar eu, după cum v-am spus deja, poate din necesitate, poate prin rânduială sau poate prin îngăduință, nu știu, vă las pe dumneavoastră să alegeți, aparțin acestui lanț al duhului, pot spune, și al direcției duhovnicești trasate de Sfântul Iosif Isihastul. Socotesc că acesta este un lucru foarte însemnat, dar și o foarte mare răspundere, anume să ai lângă tine oameni care îți vorbeau folosind expresiile: „Acestea zice Domnul”². Cărțile patristice sunt foarte bune, și vai de noi dacă nu ar fi existat! Din fericire, în vremea noastră sunt foarte multe și se pot găsi cu ușurință, nu ca acum șaiszeci de ani, când lucrul acesta era anevoios.

Însă taina vieții duhovnicești ortodoxe nu se limitează la a citi cărți patristice, ci, negreșit, trebuie să găsim oameni care trăiesc aceste lucruri și care le predau mai departe. De aceea, conform teologiei noastre, avem nevoie de oameni ai Tradiției, ai Predaniei. Când avem în vedere omul Tradiției, nu ne referim la omul ancorat în folclor sau în realitățile culturale, care constituie și acestea o parte a Tradiției. Omul Tradiției este acela care primește în mod viu experiența Duhului Sfânt de la un învățător și cunoaște legea duhovnicească prin trăire de la un învățător încercat. De aceea, Cuviosul Iosif Isihastul, Înaltpreasfinția Voastră, zicea: „Cel dintâi har este cel care vine, te umbrește

² Expresie destul de des folosită în Vechiul Testament, de 319 ori, cu care Prorocii obișnuiau a-și începe cuvântul pentru a adeveri faptul că acesta nu este al lor, ci este de Dumnezeu însuflat.

și te scoate din pământul tău și din rudenia ta³. Cel de-al doilea har, superior celui dintâi, este cel care îți descoperă un părinte duhovnicesc evlavios, care poate să-ți tâlcuiască tainele legii duhovnicești”. De aceea, noi toți urmărim să dobândim aceasta. De pildă, ce facem noi, în esență, în această clipă? Asemeni unor împreună-lucrători, ne sfătuim ca să găsim calea ușoară și adevărată a petrecerii monahale, care, după cum a spus Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit, este anevoioasă.

Dacă vom urmări cu atenție slujba călugăriei, vom observa că acolo nu ni se prezintă într-un mod frumos viața aceasta, ci dimpotrivă, în rânduiala tunderii în monahism, sunt înfățișate toate piedicile, toate greutățile și toate primejdiile acestei viețuirii. Însă care este mângâierea? Mângâierea noastră este faptul că Hristos este de față. Hristos este Cel Care ne-a adresat chemarea: „Urmează-Mi!”⁴ Acceptarea acestei chemări, de a deveni ucenic al lui Hristos, reprezintă un mare moment în viața monahului. Pentru că, în esență, noi toți, frații mei, suntem o continuare a obștii celor doisprezece Apostoli, care L-au avut ca Stareț pe Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul. De aceea, după cum ne spunea părintele nostru duhovnicesc, Gheronda Iosif Vatopedinul, pururea pomenitul, este o mare binecuvântare, o mare cinste și o clipă foarte însemnată a vieții noastre, aceea în care *ne îmbrăcăm cu puterea cea*

³ Cf. *Fac.* 12, 1.

⁴ Cf. *Lc.* 5, 27.

de Sus⁵ și ieșim din pământul nostru și din rudenia noastră, ca să venim în pământul pe care ni-l va arăta Dumnezeu. Acest lucru l-am consemnat într-o carte scrisă de noi și tradusă de Mănăstirea Diaconești, pe care cred că ați și citit-o deja. Sunt de părere că este o carte importantă, care atinge multe laturi fundamentale ale vieții monahale și ale vieții duhovnicești ortodoxe în general.

Niciodată nu trebuie să uite monahul acest lucru: Dacă omul se naște și se renaște într-un anumit loc, iar aceasta nu se petrece fără Dumnezeu, înseamnă că trebuie să aibă răbdare. Trebuie, negreșit, să aibă multe „răbdări”, după cum spunem noi în Sfântul Munte, și să urmeze cu toată scumpătatea învățăturile patristice.

Taina Sfintei Liturghii, care este totul, în sensul că nu există un lucru mai mare care se petrece în lume, nu există un eveniment mai esențial decât acesta în care ne hrănim cu Pâinea cea cerească, a fost predată de Cel Dintâi Mucenic și de Cel mai Mare între mucenici, de Iisus Hristos, prin două fraze fundamentale: „Luați, mâncați” și „Beți dintru acesta toți”⁶. Aceasta a fost predarea Sfintei Liturghii. Bineînțeles că Sfinții Părinți, care au văzut Tainele, care au văzut ce înseamnă Trupul și Sângele Domnului, au întocmit, din evlavie, rugăciuni, menite să-l pregătească de mai înainte pe creștin și, mai întâi de toate, pe preotul

⁵ Cf. Lc. 24, 49.

⁶ Cf. Mt. 26, 26 – 27.

slujitor, ca să se facă părtași Tainei cu cât mai multă simțire. Dar Taina Dumnezeieștii Liturghii este cuprinsă în aceste două fraze și în binecuvântarea preotului sau a arhierelui, care preface Cinstitele Daruri în Trupul și Sângele lui Hristos. De aceea, Înaltpreasfinția Voastră, există un canon care prevede că, dacă, de exemplu, este vreme de război sau vreme de mare primejdie, preotul poate, chiar și fără veșminte, să binecuvânteze Cinstitele Daruri în orice loc, și credincioșii se pot împărtăși cu Trupul și Sângele Domnului. Aceasta deoarece pot muri sau se poate întâmpla altceva.

Însă, în privința petrecerii monahale, Părinții ne-au tâlcuit-o în tot amănuntul. Eu am venit acum pentru prima oară la Iași și mă bucur că prin această mitropolie au trecut părinți evlavioși și cred că această regiune este pe locul întâi în țara voastră în ceea ce privește numărul monahilor și al monahiilor. Și în restul teritoriului au existat mărturisitori, dar, în special, în cuprinsul acestei mitropolii. Cu adevărat, Sfinții Părinți, și cei vechi, și cei contemporani, ne-au tâlcuit adevăratul duh, care rânduiește de mai înainte viața monahală.

De aceea, frații mei, nu se poate să nesocotim învățăturile și sfaturile Sfinților Părinți. Nu se poate să nu cunoaștem contribuția Sfântului Vasile cel Mare în ceea ce privește monahismul de obște, care accentuează faptul că starețul este părinte duhovnicesc, iar stareța, maică duhovnicească. Într-adevăr, părințenia duhovnicească este legată